

Programmeringsspråket C

Del 2

Michael Welzl

E-mail: michawe@ifi.uio.no

Et eksempel

Dette er lite eksempel som ber om et tall, leser det og så teller fra det ned til 0.

```
> cc countdown.c -o countdown
> countdown
===== Countdown Program =====
Enter a positive number: 5
5
4
3
2
1
0
```

```

/* Program Name : countdown, our first C program
 *
 * Description : This program prompts the user to type in a
 * positive number and counts down from that number to 0,
 * displaying each number along the way. */

/* The next two lines are preprocessor directives */
#include <stdio.h>
#define STOP 0

/* Function : main */
/* Description : prompts user for input, then display countdown */
int main(void)
{
    /* Variable declarations */
    int counter; /* Hold intermediate count values */
    int startPoint; /* Starting point for count down */

    /* Prompt the user for input */
    printf("==== Countdown Program =====\n");
    printf("Enter a positive integer: ");
    scanf("%d", &startPoint);

    /* Count down from the input number to 0 */
    for (counter = startPoint; counter >= STOP; counter--)
        printf("%d\n", counter);
}

```

Forklaring:

- Definisjonspakker hentes inn med `#include`. Den vanligste er for lesing og skriving:

```
#include <stdio.h>
```

- Det er mulig å definere konstanter med:

```
#define STOP 0
```

(Mer om dette siden.)

- Man kan lese tall (og tegn eller ord) med `scanf`. Første parameter angir formatet (som for `printf`). Øvrige parametre gir variablene verdiene skal legges inn i.

NB! Variablene *må* ha en `"&"` foran seg!

(Forklaring kommer siden.)

Forklaring (forts.):

- for-løkke benyttes til å utføre kode et fast antall ganger. Den litt eiendommelige syntaksen er egentlig en kortform for:

```
counter = startPoint;
while (counter >= STOP) {
    printf("%d\n", counter);
    counter--;
}
```

- Operatoren "++" brukes til å øke en variabel med 1. Om den står *foran* variabelen, foretas økningen *før* vi henter verdien.

Koden ...	... gir samme resultat som ...
a = ++x;	x = x+1; a = x;
a = x++;	a = x; x = x+1;

Tilsvarende brukes "--" til å senke en variabel med 1.

Nok et eksempel:

Dette eksemplet gjør ikke noe fornuftig, men demonstrerer bruk av variable og operatører i C. En kjøring ser slik ut:

```
> cc simple.c -o simple  
> ./simple  
The results are : outLocalA = 0, outLocalB = 6
```

```

#include <stdio.h>
int inGlobal;          /* Variable inGlobal is a global variable */
                       /* because it is declared outside of
                       all blocks */

Int main(void)
{
    int inLocal;       /* Variables inLocal, outLocalA,
                       outLocalB */
    int outLocalA;     /* are all local to main */
    int outLocalB;

    /* Initialize */
    inLocal = 2;
    inGlobal = 3;

    /* Perform calculations */
    outLocalA = inLocal++ & ~inGlobal;
    outLocalB = (inLocal + inGlobal) - (inLocal - inGlobal);

    /* Print out results */
    printf("The results are : outLocalA = %d, outLocalB = %d\n",
           outLocalA, outLocalB);
}

```

Funksjoner

En **funksjon** (også kalt **metode**, **prosedyre** eller **rutine**) er en bit av programkoden som kan *kalles* fra andre steder. Under utførelsen ”hopper” man da til funksjonen, utfører programkoden til funksjonen, og hopper så tilbake.

En metode i Java:

```
class MetodeDemo {
    public static void main (String arg[]) {
        demo(7,3);
        demo(18,24);
    }

    static void demo (int n, int m) {
        System.out.println("GCD(" + n + ", " + m +
            ") = " + gcd(n,m));
    }

    static int gcd (int a, int b) {
        while (a != b) {
            if (a > b) a -= b;
            else     b -= a;
        }
        return a;
    }
}
```

Her er det samme programmet som en funksjon i C:

```
#include <stdio.h>

int gcd (int a, int b)
{
    while (a != b) {
        if (a > b) a -= b;
        else     b -= a;
    }
    return a;
}

void demo (int n, int m)
{
    printf("GCD(%d,%d) = %d\n", n, m, gcd(n,m));
}

int main (void)
{
    demo(7,3);
    demo(18,24);
}
```

Funksjoner i C (forts.)

Merk at i C kan man bare kalle funksjoner definert *tidligere*.[†]

† Dette er ikke helt riktig, men en god regel for nybegynnere...

Størrelser og adresser

De fleste datamaskiner idag er *byte-maskiner* der man adresserer hver enkelt byte;

	⋮
0x1000	0
0x1001	1
0x1002	2
0x1003	3
	⋮

Vanligvis :

char lagres i én byte.

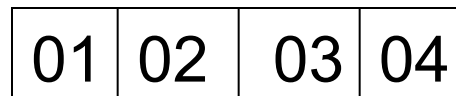
short lagres i to bytes.

long lagres i fire bytes.

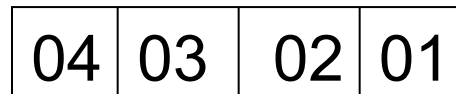
Prosessorene har instruksjoner som kan hente et gitt antall bytes av gangen. Dette kalles **bussbredden** og er oftest 2, 4 eller 8 idag. En **64-bits prosessor** kan hente 8 bytes av gangen.

Byte-rekkefølgen

Anta at vi har en 32-bits prosessor. Hvis et ord som inneholder 32-bit verdien 0x01020304 og lagres som;

kaller vi maskinen **big-endian**. Hvis det lagres som;

kalles den **little-endian**.

f.eks., Intel prosessorer er little-endian, og nettverkkommunikasjon bruker big-endian. (mer senere)

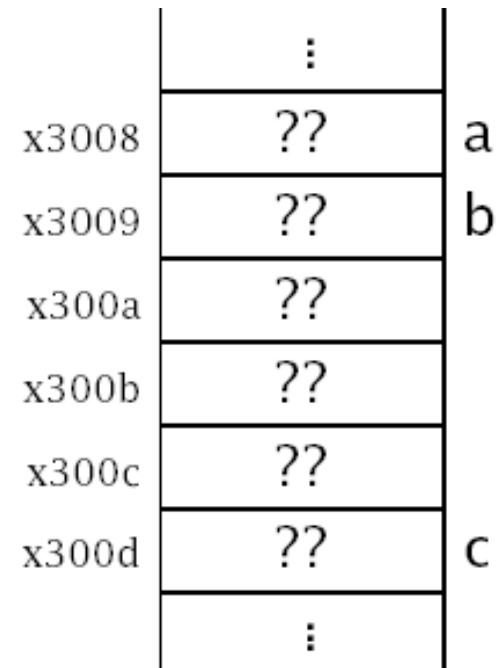
Vektorer

Alle programmeringsspråk har mulighet til å definere en såkalte **vektor** (også kalt **matrise** eller “array” på engelsk). Dette er en samling variable av samme type hvor man bruker en **indeks** til å skille dem.

Deklarasjon:

I C deklarerer vektorer ved å sette antallet elementer i hakeparentes etter variabelnavnet

```
char a,b[4],c;
```


Bruk:

Ved bruk angir indeksen hvilket element vi ønsker. I C er alltid første element nr. 0, neste nr. 1, osv.

```
a = 3;  
b[0] = 7; b[a] = 8;
```

Etter dette er situasjonen:

	⋮	
x3008	3	a
x3009	7	b
x300a	??	
x300b	??	
x300c	8	
x300d	??	c
	⋮	

Beregning av adresser

Adressen til vanlige variable er kjent[†], men adressen til vektorelementer må beregnes.

Formelen er

$$\textit{Startadresse} + \textit{Indeks} \times \textit{Størrelse}$$

Hva skjer med ulovlig indeks?

I C sjekkes ikke indeksen. Dette gjør det mulig å ødelegge andre variable, kode eller i noen tilfelle hele systemet.

[†] Dette er ikke helt sant, men vi kan tro det er slik en stund.

Tekster

I C lagres tekster som tegnvektorer med en spesiell konvensjon: Etter siste tegn står en byte med verdien 0.[†]

Variable

Når man deklarerer en tekstvariabel, må man angi hvor mange tegn det er plass til (samt plass til 0-byten).

```
char str[6];
```

Tekstvariabel str har plass til 5 tegn.

Tekstfunksjoner: **#include <string.h>**

[†] En byte med verdien 0 er ikke det samme som sifferet "0"; det er representert av verdien 48.

Kopiering av tekst

Flytting av tekst skjer med standardfunksjonen strcpy:

```
strcpy(str, "abc");
```

Før			Etter		
	:			:	
x3010	??	str	x3010	'a'	str
x3011	??		x3011	'b'	
x3012	??		x3012	'c'	
x3013	??		x3013	0	
x3014	??		x3014	??	
x3015	??		x3015	??	
x3016	'a'	"abc"	x3016	'a'	"abc"
x3017	'b'		x3017	'b'	
x3018	'c'		x3018	'c'	
x3019	0		x3019	0	
	:			:	

Andre tekstoperasjoner:

strlen(str) beregner den nåværende lengden av teksten i str. (Dette gjør den ved å lete seg frem til 0-byten.)

strcat(str1, str2) utvider teksten i str1 med den i str2.

strcmp(str1, str2) sammenligner de to tekstene.

Returverdien er

< 0 om str1 < str2

0 om str1 = str2

> 0 om str1 > str2

sprintf(str, "...", v1, v2, ...) fungerer som printf men resultatet legges i str i stedet for å skrives ut.

Hva om teksten er for lang?

Siden tekstvariable er vektorer, er det ingen sjekk på plassen. Det er derfor fullt mulig å ødelegge for seg selv (og noen ganger for andre).

C's preprosessor

Før selve kompileringen går C-kompilatoren gjennom koden med en preprosessor (som er programmet `/usr/lib/cpp`). Dette er en programmerbar tekstbehandler som gjør følgende:

- Henter inn filer

```
#include "incl.h"  
#include <stdio.h>
```

Hvis filen er angitt med spisse klammer (som for eksempel `<stdio.h>`), hentes filen fra området `/usr/include`. Ellers benyttes vanlig notasjon for filer.

C's preprocessor (forts.)

- Leser makro-definisjoner og ekspanderer disse i teksten:

```
#define LINUX  
#define N 100  
#define MIN(x,y) ((x)<(y) ? (x) : (y))
```

Av gammel tradisjon gis makroer navn med store bokstaver.

(En **makro** er en navngitt programtekst. Når navnet brukes, blir det **ekspandert**, dvs erstattet av definisjonen. Dette er ren tekstbehandling uten noen forbindelse med programmeringsspråkets regler.)

Benytter man makroer med parametre, bør disse settes i parenteser. Likeledes, hvis definisjonen er et uttrykk med flere symboler, bør det stå parenteser rundt hele uttrykket.

C's preprosessor (forts.)

Betinget kompilering. Her angis hvilke linjer som skal tas med i kompileringen og hvilke som skal utelates. Følgende direktiver finnes for betinget kompilering:

#if Hvis uttrykket etterpå er noe annet enn 0, skal etterfølgende linjer tas med. Uttrykket kan ikke inneholde variable eller funksjoner.

#ifdef Hvis symbolet er definert (med en `#define`), skal etterfølgende linjer tas med.

#ifndef Motsatt av `#ifdef`.

#else Skille mellom det som skal tas med og det som ikke skal tas med.

#endif Slutt med betinget kompilering.

Betinget kompilering

Eksempel:

```
#define LINUX  
  
#ifdef LINUX  
    int x;  
#else  
    long x;  
#endif
```


Betinget kompilering (forts.)

Det er også mulig å styre betinget kompilering gjennom cc-kommandoen:

```
> cc -c -DLINUX
```

gir samme effekt som om det sto

```
#define LINUX
```

i program-koden.

På denne måten er det mulig å ha flere versjoner av koden (for eksempel for flere maskin-typer) og så kontrollere dette utelukkende gjennom kompileringen.

Fare med betinget kompilering

Man kan risikere å ha kode som aldri har vært kompilert, og som kan inneholde de merkeligste feil.

Separat kompilering

I utgangspunktet er det ingen problem med separat-kompilering i C; hver fil utgjør en enhet som kan kompileres for seg selv, uavhengig av alle andre filer i programmet.

```
> cc -c del.c
```

vil kompilere filen del.c og lage del.o som inneholder den kompilerte koden.

Separat kompilering; Eksempel

Anta at vi har to filer:

Filen sum.c:

```
int sum (int n)
{ /* Beregner 1+2+...+n */
  return n*(n+1)/2;
}
```

Filen vissum.c

```
#include <stdio.h>

extern int sum (int n);

int main (void)
{
  int i;
  for (i = 1; i <= 10; ++i)
    printf("%2d:%4d\n", i, sum(i));
}
```

Separat kompilering; Eksempel (forts)

Kompilering

Disse kan kompileres hver for seg:

```
> cc -c sum.c  
> cc -c vissum.c
```

Linking

De kompilerte filene kan siden **linkes** sammen:

```
> cc vissum.o sum.o -o vissum
```

Kjøring

Da får vi et ferdig program som kan kjøres:

```
> vissum  
1: 1  
2: 3  
3: 6  
4: 10  
5: 15  
6: 21  
7: 28  
8: 36  
9: 45  
10: 55
```

Definisjonsfiler

Det er en fare for at funksjonssignaturer, strukturer, makroer, typer og andre elementer ikke blir skrevet likt i hver fil. Dette løses ved hjelp av definisjonsfiler (“header files”), hvis navn gjerne slutter med ‘.h’.

Filen incl.h:

```
#define N 100
```

Definisjonsfiler (forts.)

Filen prog.c:

```
#include "incl.h"

int main(void)
{
    char *s[N];
    :
}
```

Definisjonsfiler inneholder gjerne følgende:

- Makrodefinisjoner (#define)
- Typedefinisjoner (typedef, union, struct)
- Eksterne spesifikasjoner (extern)
- Funksjoner som
 extern int f(int, char);
(Legg merke til semikolonet sist! Det betyr at funksjonen ikke defineres her, men et annet sted.)

Utskrift

Som nevnt brukes printf til utskrift. Første parameter er *formatet*, og det tolkes slik:

- Alle tegn unntatt ”%” kopieres.
- Tegnkombinasjonen ”%...” angir noe spesielt:
 - %%** setter inn et %-tegn
 - %d** setter inn et heltall hentet fra parameterlisten.
 - %u** setter inn et heltall uten fortegns-bit fra parameterlisten.
 - %x** setter inn et heltall (uten fortegns-bit), men skriver det på heksadesimal form.
 - %o** setter inn et heltall (uten fortegns-bit), men skriver det på oktal form.
 - %f** setter inn et flyt-tall.
 - %c** skriver ut et heltall tolket som et tegn.
 - %s** skriver ut en tekst fra en tekstvariabel.

Et eksempel:

```
#include <stdio.h>

int main (void)
{
    int a = 102;
    int b = 65;
    char c = 'z';
    char banner[10] = "Hola!";
    float pi = 3.14159;

    printf("The variable 'a' decimal: %d\n", a);
    printf("The variable 'a' hex: %x\n", a);
    printf("The variable 'a' octal: %o\n", a);
    printf("'a' plus 'b' as character: %c\n", a+b);
    printf("A char %c.\tA string \"%s\"\nA float %f\n",
           c, banner, pi);
    return 0;
}
```

Utskriften blir

```
The variable 'a' decimal: 102
The variable 'a' hex: 66
The variable 'a' octal: 146
'a' plus 'b' as character: §
A char z.      A string "Hola!"
A float 3.141590
```


Lesing fra fil:

Man må gjøre følgende når man skal lese fra fil:

- Deklarere fil-variabelen som `FILE *`.
- Åpne filen med funksjonen `fopen` med filnavn og "r" (for "read") som parametre. Hvis filen ikke finnes, returneres `NULL`.
- Lese fra filen med `fscanf` (som virker som `scanf`) eller `fgetc` (som leser ett og ett tegn).
- Lukke filen med `fclose`.

Et eksempel:

```
#include <stdio.h>

int main(void)
{
    FILE *f;
    int a, b;

    f = fopen("2tall","r");
    if (f == NULL) {
        printf("Umulig å lese filen 2tall.\n"); return 1;
    }

    fscanf(f, "%d%d", &a, &b);
    fclose(f);

    printf("%d + %d = %d\n", a, b, a+b);
    return 0;
}
```

Skriving til fil:

Skriving til fil er tilsvarende lesing fra fil.
Man må gjøre følgende:

- Deklarere fil-variabelen som FILE*.
- Åpne filen med funksjonen fopen med filnavn og "w" (for "write") som parameter. **Lag en ny file hvis den ikke finnes allerede!** Hvis filen ikke lar seg åpne, returneres NULL.
- Skrive til filen med fprintf (som virker som printf).
- Lukke filen med fclose.

Et eksempel:

```
#include <stdio.h>

int main(void)
{
    FILE *f;
    int i;

    f = fopen("potens.tab","w");
    if (f == NULL) {
        printf("Umulig å skrive til potens.tab\n"); return 1;
    }

    fprintf(f, " n  n2  n3\n");
    for (i = 0; i <= 10; ++i) {
        fprintf(f, "%2d %3d %4d\n", i, i*i, i*i*i);
    }
    fclose(f);
    return 0;
}
```

Et eksempel (forts.)

Dette gir følgende resultat:

```
> more potens.tab
n    n2    n3
0     0     0
1     1     1
2     4     8
3     9    27
4    16    64
5    25   125
6    36   216
7    49   343
8    64   512
9    81   729
10  100  1000
```

Utskrift i faste kolonner:

Ved å angi et tall i formatet (som i %2d) får vi printf til å sette av *minst* så mange posisjoner til tallet.

Nok et eksempel:

Dette programmet
leser en fil min.fil
tegn for tegn. Så
skriver det ut hvor
mange forekomster
det er av hvert tegn.

```
#include <stdio.h>
#include <stdlib.h>

int main(void)
{
    FILE *f;
    int nc[256], i, c;

    for (i = 0; i <= 255; ++i)
        nc[i] = 0;

    f = fopen("min.fil", "r");
    if (f == NULL) {
        printf("Kan ikke lese 'min.fil'!\n");
        exit(1);
    }

    c = fgetc(f);
    while (c != EOF) {
        ++nc[c]; c = fgetc(f);
    }
    fclose(f);

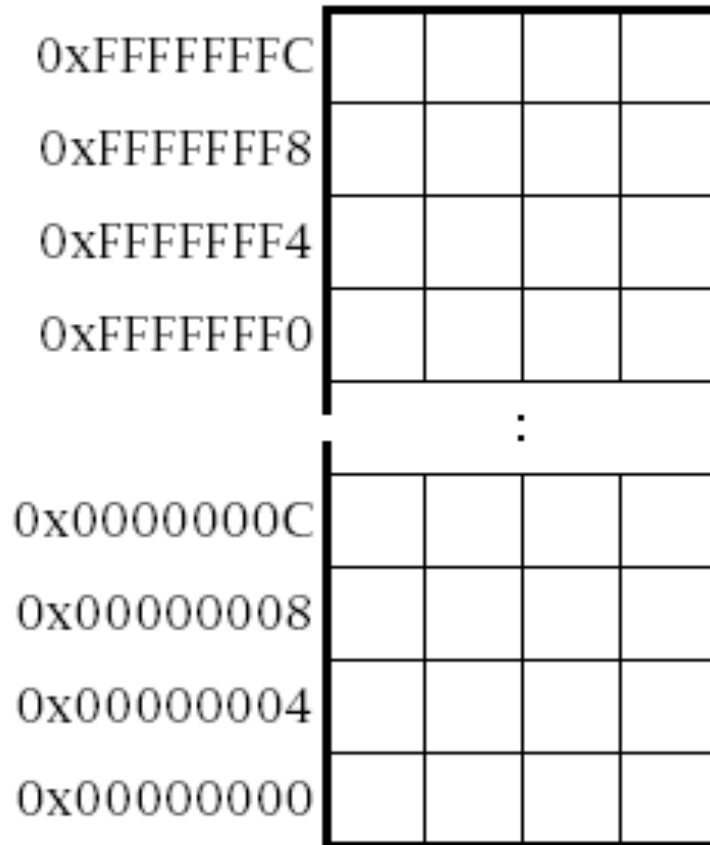
    for (i = 0; i <= 255; ++i) {
        if (nc[i] > 0) {
            if ((32 <= i && i <= 126) || 161 <= i) printf("'%c'", i);
            else printf("%3d", i);
            printf(":%4d\n", nc[i]);
        }
    }
    return 0;
}
```

Bruker vi programmet på seg selv, får vi følgende resultat:

```
10: 32 ' ': 131 '!': 2 '"': 12 '#': 2 '%': 3
'&': 2 ''' : 3 '(' : 17 ')' : 17 '*': 1 '+': 6
',': 6 '.' : 4 '0': 5 '1': 4 '2': 5 '3': 2
'4': 1 '5': 5 '6': 3 ':': 1 ';': 18 '<': 7
'=': 14 '>': 3 'E': 2 'F': 2 'I': 1 'K': 1
'L': 3 'N': 1 'O': 1 'U': 1 '[': 5 '\': 2
']': 5 ''': 1 'a': 2 'b': 1 'c': 16 'd': 7
'e': 14 'f': 21 'g': 2 'h': 3 'i': 37 'k': 2
'l': 9 'm': 3 'n': 21 'o': 6 'p': 5 'r': 9
's': 5 't': 12 'u': 3 'v': 1 'w': 1 'x': 1
'{': 5 '|': 2 '}' : 5
```

Adresser

Som nevnt tidligere, ligger data og programkode lagret i minnet (gjerne kalt RAM for "Random Access Memory").

Et slikt minne er typisk for dagens maskiner, og er gjerne byte-adressert med f.eks. 32 bits adresser.

Operatoren &

I C kan man få vite i hvilken adresse en variabel ligger ved å bruke operatoren &.

```
#include <stdio.h>

int a, b, c;

int main(void)
{
    printf("Skriv to tall: ");
    scanf("%d", &a); scanf("%d", &b);
    c = a + b;
    printf("Summen er %d.\n", c);

    printf("I adresse %08x ligger a med verdien %d.\n", &a, a);
    printf("I adresse %08x ligger b med verdien %d.\n", &b, b);
    printf("I adresse %08x ligger c med verdien %d.\n", &c, c);
}
```

La oss kjøre dette programmet:

```
Skriv to tall:47 9
```

```
Summen er 56.
```

```
I adresse 00020e00 ligger a med verdien 47.
```

```
I adresse 00020e04 ligger b med verdien 9.
```

```
I adresse 00020e08 ligger c med verdien 56.
```

NB! Det kan variere fra gang til gang hvilke adresser man får.

Her ser vi at variablene ligger pent etter hverandre og at hver av dem opptar 4 bytes.

Pekervariable

I C kan vi legge adresser i variable; disse deklarerer med en stjerne:

```
int v, *p;
```

Her er v en vanlig variabel mens p er en peker som kan peke på int-variable. (Vi må alltid oppgi hva slags variable pekere skal peke på.)

Bruk av pekervariable:

Vi kan sette adressen til variable inn i pekervariabelen; Vi sier at vi får pekeren til å "peke på" variabelen.

```
p = &v;
```

Bruk av pekervariable (forts.)

Vi kan "følge en peker" ved å bruke operatoren *; da får vi variabelen som pekeren peker på.

```
v = 7;  
printf("v = %d, *p = %d.\n", v, *p);  
v = -17;  
printf("v = %d, *p = %d.\n", v, *p);
```

Denne koden skriver ut:

```
v = 7, *p = 7.  
v = -17, *p = -17.
```

Både v og *p angir altså *samme* variabel:

```
*p = 123;  
printf("v = %d, *p = %d.\n", v, *p);
```

Utskriften av denne koden er:

```
v = 123, *p = 123.
```

Eksempel:

La oss lage en funksjon som bytter om de to parametrene sine.

Til selve ombyttingen trengs en hjelpevariabel:

```
tempVal = firstVal;  
firstVal = secondVal;  
secondVal = tempVal;
```

Vi skriver følgende program:

```
#include <stdio.h>

void Swap(int firstVal, int secondVal);

main()
{
    int valueA = 3;
    int valueB = 4;

    printf("Before Swap: valueA = %d and valueB = %d\n", valueA, valueB);
    Swap(valueA, valueB);
    printf("After Swap : valueA = %d and valueB = %d\n", valueA, valueB);
}

void Swap(int firstVal, int secondVal)
{
    int tempVal;          /* Needed to hold firstVal when swapping */

    tempVal = firstVal;
    firstVal = secondVal;
    secondVal = tempVal;
}
```

Når vi kjører programmet, får vi en overraskelse:

```
Before Swap: valueA = 3 and valueB = 4  
After Swap : valueA = 3 and valueB = 4
```

Grunnen er: Parametre overføres som verdier i C (som i Java).

Systemet tar altså en kopi av parameterverdien og legger denne i et register (eller et annet sted for parametre).

Følgelig er det bare lokale kopier som endres. Når funksjonen er ferdig, er alt glemt!

Løsning:

Løsningen er å overføre *pekere* til de to variablene i stedet for verdiene.

Pekerne overføres som kopier, men vi kan allikevel endre det de peker på.

Et program som fungerer vil være som følger:

```
#include <stdio.h>

void NewSwap(int *firstVal, int *secondVal);

main()
{
    int valueA = 3;
    int valueB = 4;

    printf("Before NewSwap: valueA = %d and valueB = %d\n", valueA, valueB);
    NewSwap(&valueA, &valueB);
    printf("After NewSwap : valueA = %d and valueB = %d\n", valueA, valueB);
}

void NewSwap(int *firstVal, int *secondVal)
{
    int tempVal;          /* Needed to hold firstVal when swapping */

    tempVal = *firstVal;
    *firstVal = *secondVal;
    *secondVal = tempVal;
}
```

Eksempel (forts.)

Legg merke til at både funksjonsdeklarasjonen og kallet er endret!

Når dette programmet kjører, skjer alt som vi forventer:

```
Before NewSwap: valueA = 3 and valueB = 4  
After NewSwap : valueA = 4 and valueB = 3
```

Konklusjon om parametre:

- Det er ulike måter å overføre parametre på.
- I C og i Java brukes *verdioverføring*.
- Man kan allikevel oppdatere variable ved å sende over *pekere* til dem. Dette gjøres for eksempel i

```
scanf("%d", &v);
```